

Децентралізація в Україні. Шляхи до демократії та кращого життя

Іванов Єгор Дмитрович, ст. гр.ЗВ-33

Науковий керівник: голова комісії

«Землепорядкування та картографії»,

викладач вищої категорії, викладач-методист Шевченко О.І.

Коледжу інформаційних технологій та землепорядкування НАУ

Наразі в Україні продовжується процес децентралізації влади, що є новим і невідомим кроком для України. Але за ці 2 роки вже з'явилися певні результати, і у цій статті спробуємо розглянути та проаналізувати їх: чи було успішним використання досвіду іноземних країн в Україні, які це принесло результати та чи варто продовжувати його використовувати.

Європейські країни та Європейський Союз загалом приділяє дуже велику увагу регіональному розвитку та створенню умов для єдності європейських регіонів, формуванню солідарної згуртованої Європи. Таке завдання ставлять перед собою уряди європейських країн, органи управління регіонів, органи управління великих муніципалітетів.

Децентралізація – це передача деяких повноважень Верховної Ради органам місцевого самоврядування. Це потрібно для того, щоб побудувати сильну і незалежну демократичну державу, до чого, власне, і прагне нинішня, влада. Децентралізація дасть змогу органам місцевого самоврядування мати вплив на процес державотворення у країні, а також більш точно втілити у реальність потреби суспільства, які для публічної влади мало зрозумілі. На початку 2013 року з передачею повноважень щодо розпорядження землями державної власності органу державної влади, що регулює державну політику у сфері земельних відносин, фактично відбулося відсторонення місцевих рад від усіх процесів та питань щодо вилучення, надання та переоформлення земель, які перебувають у державній власності. Але це суперечить Концепції реформування місцевого самоврядування, одна з головних умов якої – надання

кожній територіальній громаді відповідних повноважень, а також визначення чітких меж кожної об'єднаної територіальної громади.

Саме тому 05.02.2015 р. почалося формування дієздатних територіальних громад. Вони мають володіти відповідними ресурсами та об'єктами інфраструктури для успішного виконання поставлених завдань. Дещо пізніше КМ України затвердив Методику формування дієздатних територіальних громад, яка визначає їх центри, зони впливу, а також чітко сформовані вимоги до розроблення проектів Перспективних планів формування територіальних громад.

Необхідність прийняття такого закону підтверджує те, що адміністративно-територіальний устрій – це основа будь-якої держави, саме тому потрібно забезпечувати його існування і на кожен рівень устрою покладаються певні обов'язки, які він повинен виконувати.

Таким чином, початок формування дієздатних територіальних громад – це фактично початок децентралізації, який вже триває майже 3 роки і триватиме ще невідомо скільки. Тому потрібно проаналізувати досвід інших країн, де децентралізація вже відбулася і визначити дії, які допоможуть пришвидшити цей процес в Україні. І важливо пам'ятати що, головне не швидкість, а якість.

Розглянемо на прикладі декількох громад, які задачі вони поставили на період до 2020-2025 років і досвід яких країн вони запозичили.

Почнемо з Нетішинської територіальної громади, яка була створена у травні 2015 року. До складу громади входять 5 сільських рад, а сама громада належить до першої групи за чисельністю (населення більше 15 тис.)[1].

Об'єднана територіальна громада налічує 14 сіл і одне місто. У місті до створення ОТГ не спостерігалось поліпшення життя та кроків для розвитку міста. Але після створення ОТГ, після того, як було прийнято бюджет громади, становище стало змінюватися. І це дійсно помітно: вздовж дороги, що прямує до міста і до АЕС, нарешті встановили сучасні ліхтарі, які освітили небезпечний поворот і саму дорогу. Також побудовано нову сцену,

упорядковано багато клумб, висаджено дерева, кущі, замінено частину старої огорожі, побудовано новий міст через річку, прочищено водостічний канал від бруду. Зовсім недавно було оновлено автобусний парк, придбано близько 10 нових автобусів. А також придбано сучасний трактор для прибирання вулиць. Розпочався капітальний ремонт Міського будинку культури, який на цей час майже завершений. Після закінчення зими у місті різко збільшилася кількість ям на дорогах, зокрема на головній вулиці, але майже одразу почали їх латати. Отже, зміни щодо того, що було раніше, помітні неозброєним оком, і хочеться сподіватися, що кожна ОТГ, плануючи власний бюджет і розпоряджаючись ним, зможе покращити рівень життя в середині громади, а з часом, кожна громада покращить рівень життя у країні в цілому. Безумовно, вже видно багато позитивних змін у роботі як місцевої, так і вищої влади. Хочеться сподіватися, що це лише початок.

Основою для створення стратегії розвитку територіальної громади стали PSET- і SWOT-аналізи, за результатами яких було визначено переваги та недоліки ОТГ і визначено основні рекомендації для позитивного розвитку громади.

Результати PEST- та SWOT-аналізу Нетішинської об'єднаної територіальної громади дають підстави стверджувати, що найбільшими проблемами громади, які створюють основні ризики її сталому розвитку, є значний рівень безробіття, необхідність покращення роботи житлово-комунального господарства та медичної інфраструктури. Для мінімізації впливу слабких сторін та загроз зовнішнього середовища необхідно здійснити низку таких взаємопов'язаних заходів.

Розглянемо інший приклад – Білокуракинська ОТГ. Вона входить до другої групи ОТГ за чисельністю населення (від 10 до 15 тис. осіб). План розвитку ОТГ можна проглянути на сайті територіальної громади [3].

Із звітів по моніторингу стану різних галузей економіки та суспільства показники майже всіх структур, за якими велось спостереження, знизилися після об'єднання громади. На мій погляд, це відбувається тому, що чисельність

громади не дозволяє створити сильний бюджет, а також в цілому не тільки в Україні, але й у світі спостерігається виїзд людей з села до міст, тому й виходить, що недостатня кількість підприємств та, відповідно, робочих місць не дозволяє прийняти сильний бюджет. У громаді не спостерігається поліпшення життя, тому що немає сильної бази, а також недостатньо досвіду створення нової адміністративної одиниці. (4)

На думку народного депутата Олександра Кодоли, одним з найважливіших факторів досягнення успіху ОТГ є планування стратегії розвитку, що допоможе кожній громаді визначити свою мету і шляхи її досягнення. Такий досвід вже давно запроваджено у багатьох країнах світу. «Планування розвитку, робота на перспективу, на залучення інвестицій сьогодні надзвичайна важлива для кожної громади», - вважає депутат. Але ще не всі ОТГ застосовують такий спосіб управління територією та ресурсами. Також важливим є бачення розвитку кожної ОТГ. Це бачення повинно бути унікальним для кожної громади і це допоможе сформувавши основні цілі ОТГ на найближчий час і сприятиме швидшому досягненню цих цілей.

Нетішинська ОТГ показує позитивний розвиток, тому що має міцну базу – об'єкт загальнодержавного, або навіть світового, значення Хмельницька АЕС. І це сприятиме потоку іноземних інвестицій і спонукатиме людей створювати нові підприємства, що і надалі забезпечуватиме розвиток міста та громади в цілому.

Порівнюючи стратегії розвитку обох ОТГ, можна стверджувати, що Нетішинська ОТГ дотримується рекомендацій щодо створення стратегії розвитку громади та втілення її у життя, адже у стратегії цієї ОТГ присутні всі сучасні методи дослідження та моніторингу економічних та соціальних факторів у середині ОТГ, а саме: SWOT-аналіз і PSET-аналіз, що дає змогу зробити більш детальні висновки і більш точно сформувавши план дій. Також, на відміну від Білокуракинської ОТГ, у Нетішинській стратегії розвитку присутнє і бачення цього розвитку, що, як сказано вище, необхідна частина стратегії успішної громади та дозволяє сформувавши чіткі цілі. А від унікальності цього

бачення залежить і швидкість досягнення цілей, поставлених громадою. Успішний досвід використання стратегії розвитку місцевого самоврядування, де застосовувалося бачення розвитку громади, можна спостерігати на прикладі Голландії (місто Амстердам) і Китаю (місто Шанхай), де таким способом спромоглися досягти мети значно швидше, ніж іншими.

Наразі, коли лише починає формуватися місцеве самоврядування, громадам потрібно дотримуватися рекомендацій та методології створення стратегічного плану розвитку та втілення його у життя, а також активно використовувати досвід іноземних держав, які вже пройшли цей шлях, адже неможливо побудувати сильне місцеве самоврядування, не маючи досвіду. Уряд активно допомагає громадам, створюючи інформаційні портали, де можна побачити, як проходила децентралізація у інших країнах, до чого це призвело, а також даються рекомендації, проаналізовані та затверджені провідними спеціалістами у цій галузі, громадам потрібно лише дослухатися до них та проявляти креатив і відданість народу, і тоді не буде жодних проблем із проведенням реформи децентралізації. На прикладі двох ОТГ, які по-різному підійшли до створення стратегії розвитку громади та втілення її у життя, бачимо, що використовувати новітні методи моніторингу, а також проведення детального аналізу і застосування його результатів на практиці допомагає пришвидшити процес децентралізації і створити кращі умови для життя у середині громади.

На мій погляд, потрібно зробити інформацію щодо результатів та прогресу створення ОТГ більш доступною для населення, що дозволить зацікавити кожного брати участь у цьому новому та важкому для країни процесі, адже, коли кожен буде це підтримувати, вірити та допомагати, децентралізація пройде швидше, успішніше і більшість ОТГ будуть розвиненими і з кращими умовами для життя.

Список використаної літератури:

1. <https://www.netishynrada.gov.ua/pr-st-otg>

2. http://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.
3. <https://bilokurakynska-gromada.gov.ua/strategichnij-plan-stalogo-rozvitku-bilokurakinskoi-selischnoi-teritorialnoi-gromadi-do-2026-roku-13-54-37-09-12-2016/>
4. Результати моніторингу реалізації стратегії розвитку Білокуракинської ОТГ на період до 2020 рокую
https://rada.info/upload/users_files/04335447/1d634e2c4c4cd5593afb194a3590c2c2.docx